

MILJÖ. Två flygplatser tros vara huvudsakliga källorna

I förhållande till Vänern och Mälaren uppmäts låga PFAS-halter i Vättern, enligt Vätternvårdsförbundet. FOTO: ANWELI MALM

Relativt låg PFAS-halter i Vättern

PFAS-förekomsten är relativt låg i Vättern, menar limnologen Friederike Ermold på Vätternvårdsförbundet. Källorna till miljögiftet är ännu inte helt kartlagda, men utifrån vad man vet idag så är flygplatserna de stora källorna.

Vätternvårdsförbundet har medverkat i en stor studie där förekomsten av organiska miljögifter kartlagts. Den visar halterna PFAS-ämnen i

Vättern är relativt låga. - Jämfört med Vänern och Mälaren är Vätterns halter betydligt lägre, säger Friederike Ermold, sakkunnig

vatten på Vätternvårdsförbundet.

Hon menar att Vättern överlag är mer välmående sjö idag jämfört med 50 år sedan och att dricksvattenkvaliteten är väldigt bra.

Mätningar i utsjön visar att mängden PFAS-4, summan av fyra PFAS-ämnen, i Vättern ligger runt 2 ng/L (nanogram per liter vatten).

Källor

De stora källorna till PFAS-utsläpp tros vara de två flygplatserna i Karlsborg och Jönköping. Då gäller det PFOS, ett av de över 4 700 olika PFAS-ämnena, som använts i brandsläcknings-skum på flygplatsernas brandövningsplatser.

Sedan tillförs PFAS från

förorenade områden, depnier, industriutsläpp och avloppsreningsverk, plus deposition.

Just nu pågår forskning på Örebro universitet som ska visa hur mycket PFAS kommer till Vättern via bland annat regn.

Örebro universitet har också mätt PFAS-ämnen i olika tillflöden runt Vättern. I Kärnebacken, som rinner från Karlsborgs flygplats till Vättern via Bottensjön, har 148 ng/L PFOS uppmätts vid

Friederike Ermold.

ett tillfälle. Ermold menar att det är svårt att beräkna hur många gram som tillförs från källan, men att mätningen ger en fingervisning.

Stora mängder PFOS kommer också från Jönköpings flygplats via Munksjön.

Små skillnader

Vätternvårdsförbundet har två provplatser i utsjön, en i höjd med Hjo och en vid Visingsö. Där har man sett att PFAS-halterna är högre i södra Vättern, på grund av utsläpp från Jönköping. Men skillnaderna är små eftersom vattnet blandas om.

Naturskyddsforeningen har uppmätt halter av PFAS-4 i olika kommunala dricksvatten. I Hjo har 2,35 ng/L uppmätts. I Jönköping har värden från 1 till 19 ng/L uppmätts - varav de högsta värdena är dricksvatten som inte kommer från Vättern, enligt Ermold.

Avloppsreningsverken är inte gjorda för att rena organiska miljögifter. Vad gäller vattenverken så stämmer det att ungefär samma halter i utsjön och i kranvatten, men intagen ligger närmare stranden så jag tror att det är

lite högre halter ingående till vattenverken. Om de renar någonting så är det inte mycket.

Friederike Ermold säger att Vätternvårdsförbundet tar PFAS (och andra persistenta organiska miljögifter) på stort allvar just då Vätterns ekosystem är känslig för sådana.

Åtgärdsgräns

Idag rekommenderas kommunerna att sänka halterna PFAS-ämnen i sina dricksvatten om de överskrider 90 ng/L.

Den europeiska livsmedels säkerhetsmyndigheten (EFSA) har fastslagit ett nytt riktvärde för hur mycket PFAS-ämnen man kan konsumera utan riskera hälsa. Det innebär en kraftig sänkning, föranledd av ny forskning som visar skador på immunförsvaret och fortplantning samt risk för njur- och testikelcancer.

Utifrån det nya riktvärdet och PFAS-halterna i svenska dricksvatten undersöker Livsmedelsverket om ett nytt gränsvärde bör sättas.

Jesper Sydhagen

Föreningsnytt Karlsborg

Boka in er annons på sla.se/foreningsnytt/

Kostnad 170:- eller 240:- beroende på storlek. Manusstopp onsdagar kl. 10.00. Föreningsnytt är öppen för ideella organisationer och föreningar.

För frågor

0500-46 76 10
privatannons@sla.se

SKPF Pensionärerna Karlsborg

Årsmötet och en friskvårdsdag planeras under maj månad. Allt beror på restriktioner, vaccinationsgrad och pandemins utveckling framöver. Håll ut! Styrelsen.

Årsmöte Karlsborgs soldathemsförening

Måndag 29/3 kl. 18.00 på Soldathemets övervåning, Fortifikationsgatan 8 i Karlsborg. Handlingar på plats. Anmälan till Elisabeth Kindbom. Mejil till: karlsborg@soldathem.org

Svenska kyrkan

KARLSBORGS PASTORAT

Midfastosöndagen och vecka 11

ÖPPEN KYRKA

Vi har andakter med textläsning, bön och psalmsång. Ibland firar vi mässa. Max 8 besökare i taget.

SÖNDAG 14 MARS

MÖLLTORPS KYRKA KL 10-12 Öppen kyrka
KL 10 Mässa G Friberg

UNDENÅS KYRKA KL 10-12 Öppen kyrka
I Eriksson

TACKSÄGELSEKYRKAN KL 14-16 Öppen kyrka
KL 14 Mässa G Friberg

www.svenskakyrkan.se/karlsborg 0505-174 50

Fakta

Vätternvårdsförbundet arbetar med att bevara sjöns unika egenart och samordna åtgärder, övervakningsprogram och forskning i och omkring Vättern. Förbundet bevakar också olika intressen i och runt Vättern. Arbetet finansieras av medlemmarna vilka utgörs av företag, myndigheter och organisationer runt Vättern samt övriga som har intresse av miljön i Vättern.

Källa: vatterm.org